

Adroddiad i'r Cabinet

Dyddiad y cyfarfod:	29 Ionawr, 2019
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Gareth Roberts
Swyddog Cyswllt:	Morwena Edwards, Cyfarwyddwr Corfforaethol
Rhif Ffôn Cyswllt:	01286 679 468
Teitl yr Eitem:	Adroddiad Perfformiad Oedolion, Iechyd a Llesiant

1. **CYFLWYNIAD**

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad yma yw diweddarau fy nghyd aelodau ar yr hyn sydd wedi digwydd yn y meysydd yr wyf yn gyfrifol amdanynt fel Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant. Bydd hyn yn cynnwys amlinellu'r hyn sydd wedi digwydd yn erbyn addewidion y Cynllun Strategol; lle mae'r mesurau perfformiad arni; a'r diweddaraf o ran cynlluniau arbedion.
- 1.2 Byddwn yn eich atgoffa fod yr holl faterion eisoes wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu craffu mewn cyfarfodydd o'r Tîm Rheoli Adrannol.
- 1.3 Ar y cyfan rwy'n gyfforddus gyda pherfformiad yr Adran Oedolion Iechyd a Llesiant, o'm rhan y gwasanaethau sydd o dan fy nghyfrifoldeb i

2. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

2.1 Derbyn a nodi'r wybodaeth yn yr adroddiad

3. Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

3.1 Er mwyn sicrhau rheoli perfformiad effeithiol.

4. BLAENORIAETHAU'R ADRAN

4.1 Bydd yr Aelodau yn ymwybodol bod y Cyngor wedi blaenoriaethu cynlluniau gwella o fewn Cynllun y Cyngor. Mae'r Adran Oedolion Iechyd a Llesiant yn arwain ar 3 prosiect sef :-

- Ail Ddylunio Gwasanaethau Gofal
- Gwydnwch Cymunedol
- Recriwtio i'r Maes Gofal

4.2 Mae cynlluniau gweithredu wedi cael eu paratoi gan yr Adran ar gyfer y 3 blaenoriaeth a cherrig milltir ar gyfer cyfnod y Cynllun wedi eu gosod.

4.3 Pwrpas y Prosiect **Ail Ddylunio Gwasanaethau Gofal** yw sicrhau ein bod yn gweithio mewn ffordd sy'n canolbwyntio ar yr hyn sy'n bwysig i bobl sy'n derbyn gwasanaethau iechyd a gofal drwy dreialu ffyrdd newydd ac arloesol o weithio.

4.4 Bydd y Cabinet yn ymwybodol o gynllun Iechyd a Gofal Llywodraeth Cymru 'Cymru Iachach' sydd yn gosod cyfeiriad clir i ddatblygu modelau gofal newydd, sy'n canolbwyntio'r gwasanaethau o amgylch yr unigolyn a'u teulu, mor agos â'u cartref â phosibl. Mae'n pwysleisio'r angen i wasanaethau fod yn ataliol, yn hawdd eu defnyddio ac yn uchel eu hansawdd. Mae'n werth nodi bod 'Cymru Iachach' yn dilyn yr union drywydd yr ydym arno yn barod fel Adran, ac rydym ar flaen y gad yn hynny o beth o ran ein gweledigaeth a'r cynlluniau trawsffurfio yr ydym yn gweithio arnynt.

4.5 Mae'r 5 Tîm Ardal (TAC) eisoes wedi eu sefydlu ac er mwyn gwreiddio'r newid, atgyfnerthu'r weledigaeth â sicrhau bod y newid yn y diwylliant yn parhau, cynhaliwyd sesiynau ymgysylltu a staff y Cyngor, y Bwrdd Iechyd a'r Trydedd Sector yn y 5 Ardal ddechrau Hydref 2018. Cafwyd presenoldeb da iawn ar draws y gwasanaethau yn y sesiynau. Mae rhaglen gefnogaeth nawr wedi ei lunio i gefnogi staff ac arweinwyr y 5 Ardal er mwyn cefnogi ymhellach gyda'r siwrnai o ran ymarfer a newid diwylliant weithio.

4.6 Mae gwaith yn digwydd yn ogystal i wella profiad pobl wrth drosglwyddo o'r ysbytai yn ôl i'r gymuned. Ein gweledigaeth i'r dyfodol yw cryfhau ein timau cymunedol er mwyn gwella ein gallu i ymateb a rhoi cefnogaeth wrth i bobl drosglwyddo o'r ysbyty i'r gymuned.

- 4.7 Mae nifer yr unigolion sydd yn methu eu rhyddhau yn amserol o'r ysbyty oherwydd rhesymau cymdeithasol wedi lleihau dros y 3 mis diwethaf. Fel mae'r ffigyrau yn nodi, roedd cyfartaledd misol o 10 unigolyn yn aros am ofal cartref rhwng Gorffennaf a Medi 2018. Bu i'r ffigwr hwn gostwng i 5 fis Hydref 2018. Ar amser y cyfarfod herio perfformiad, nid oedd unrhyw un wedi bod yn aros am ofal cartref i'w rhyddhau o'r ysbyty dros y 3 wythnos blaenorol. Mae datblygiad y timau adnoddau cymunedol (TAC) a datblygu cynlluniau gofal cartref yn ardal Tywyn a Bethesda wedi cyfrannu at y lleihad. Yn ogystal i hyn mae arbrawf ar ward Ogwen Ysbyty Gwynedd yn ceisio gwella'r system trosglwyddo cleifion, er yn ddyddiau cynnar, mae'n dangos arwyddion diddorol a chadarnhaol iawn, byddaf yn eich diweddarau ar yr arbrawf yma i'r dyfodol. Yr her i'r gwasanaeth fydd parhau i gadw'r ystadegau yn isel dros gyfnod prysur y gaef ac wrth wynebu sefyllfa ansicr cwmni gofal Allied sydd yn tynnu allan o ddarparu nifer o becynnau gofal mewn sawl ardal.
- 4.8 Braf yw cael adrodd bu i denantiaid cyntaf Tai Gofal Ychwanegol Hafod y Gest symud i mewn wythnos y 7fed o Ionawr. Darparu mewnol y Cyngor fydd yn darparu gofal yn Hafod y Gest a'r dalgylch ac rydym wedi bod yn llwyddiannus yn recriwtio gofalwyr ar gyfer y safle. Bydd yn debygol bydd 203 awr (yr wythnos) o ofal yn cael ei ddarparu yn gychwynnol sydd ychydig yn is na'r 250 awr (yr wythnos) a ragdybiwyd.
- 4.9 Mae'r Bwrdd Trawsffurfio Anableddau Dysgu yn datblygu ac yn aeddfedu. Mae cynlluniau manwl mewn lle gyda'r darparwyr yn adrodd eu bod yn gweld gwerth i'r Bwrdd. Mae cyd weithio a chyd cynllunio da yn digwydd. Mae cynnig ymyrraeth ataliol yn gyrru'r maes Anableddau Dysgu gyda ffocws ar ddatblygu gwasanaethau cymunedol. Mae'r Adran wrthi'n gweithio ar gynlluniau i ddatblygu Canolfan Gwystl er mwyn ei ddatblygu fel hwb cymunedol. Mae Hwb Arfon yn parhau i ddatblygu'n dda.
- 4.10 Pwrpas y prosiect **Gwydnwch Cymunedol** yma yw adeiladu ar y cryfderau sydd o fewn ein cymunedau a cheisio hyrwyddo a cyd-gynhyrchu ystod lawn o gefnogaeth ataliol er mwyn ei gwneud hi'n haws i bobl barhau i fyw yn annibynnol yn eu cymunedau.
- 4.11 Mae newid yn y diwylliant yn rhywbeth sydd ychydig mwy anodd ei wneud ac i'w brofi, ond mae trefniadau mewn lle gan yr Adran i gynnal adolygiad mis yma i weld lle yr ydym wedi ei gyrraedd ac i adnabod beth sydd angen ei ddatblygu ymhellach o ran y gwasanaeth Gwybodaeth, Cyngor a Chefnogaeth (IAA). Gwyddech fod y Gwasanaeth yma yn ofyn statudol bellach ac yn wasanaeth newydd o fewn yr Adran. O dan yr hen drefn nid oedd gan swyddogion wybodaeth ddigonol am yr hyn oedd ar gael o fewn cymunedau lleol ac o ganlyniad yn sugno pobl mewn i'r sistem yn hytrach na hyrwyddo llesiant. Bwriad y gwasanaeth newydd yw rhoi gwybodaeth gywir ac amserol i bobl Gwynedd am yr adnoddau, chysylltiadau a rhwydweithiau sydd ar gael iddynt yn lleol. Mae'r Gwasanaeth IAA yn cyd fynd ag egwyddorion 'Ffordd Gwynedd' gan ei fod yn gasgliad o drefniadau gwaith, ymddygiadau a diwylliant sydd gyda'i gilydd, yn caniatáu i ni fod yn hyderus ein bod yn rhoi pobl Gwynedd yn gyntaf bob tro. Edrychaf ymlaen at gael eich

diweddarau ar y gwerthusid a'r rhaglen waith fydd yn deillio ohono, fydd yn ein galluogi i fod yn fwy rhagweithiol o fewn ein cymunedau.

- 4.12 Mae'r Cynllun Cysylltwyr Cymunedol wedi cychwyn ers Medi 2017 ac wedi lleoli unigolion a noddir gan asiantaeth 3ydd sector oddi mewn i 3 o'r TAC. Maent yn mapio gwasanaethau a grwpiau sydd yn bodoli o fewn cymunedau gan gysylltu unigolion sydd angen cymorth gyda'r gwasanaethau hynny ynghyd ac adnabod bylchau yn y gwasanaeth a hybu mentrau cymunedol.
- 4.13 Yn ardal Llyn aethpwyd ati i greu partneriaeth leol sydd yn canolbwyntio ar ddatblygu gwasanaethau llesiant a sicrhau cyd weithio effeithiol ar draws sawl ffin. Mae'r asiantaeth drafnidiaeth gymunedol "O Ddrws I Ddrws" wedi bod yn greiddiol i'w ddatblygiad yn ogystal â phrosiect sydd wedi ei ariannu drwy'r Loteri Fawr o'r enw "Be Wnawn ni heddiw". Mae'r Cysylltwr Cymunedol lleol yn gweinyddu'r cyfarfodydd a elwir yn "Cyd weithio er Lles Llyn" ac mae'n dod a rhan ddeiliaid a phencampwyr cymunedol mor eang â'r ficer sy'n rhedeg y Banc Bwyd i'r heddwes cymunedol at ei gilydd.
- 4.14 Mae'r Adran yn awyddus i sicrhau fod cysylltydd cymunedol yn rhan o'r 5 TAC i'r dyfodol a'u bod yn pontio holl wasanaethau oedolion yn hytrach na dim ond pobl hŷn. Mae bwriad felly i ddatblygu partneriaethau tebyg i Lles Llyn ar draws Gwynedd.
- 4.15 Pwrpas y prosiect arloesol 'Pontio'r Cenedlaethau' yw atal unigrwydd rhwng plant, pobl ifanc a phobl hyn trwy ddod a hwy at ei gilydd i wneud gweithgareddau hwyliog a diddorol. Mae'r cynllun yn cael ei ddatblygu gyda myfyrwyr addysg bellach yng Ngholeg Meirion Dwyfor ac yn cael ei werthuso gan fyfyrwr Meistr o Ganolfan Ymchwil Heneiddio Dementia Prifysgol Bangor. Yn dilyn 2 cyfres lwyddiannus (6 wythnos yr un) o Bontio'r Cenedlaethau ym Mangor a Nefyn, mae'r Uned Llesiant wedi mynd ati i drefnu gweithgareddau rhwng tenantiaid Tai Gwarchod yn y Bermo a phlant Ysgol y Traeth. Mae'r Uned Llesiant yn ogystal yn gweithio gyda Phennaeth Safle Grŵp Llandrillo Menai yn Nolgellau ar wneud cyswllt rhwng eu myfyrwyr a phobl hŷn, a rhagwelir y gall hyn gefnogi recriwtio mwy o bobl ifanc i'r maes gofal cymdeithasol.
- 4.16 O fewn y maes gofalwyr, mae'r Bwrdd Partneriaeth Ranbarthol Gogledd Cymru wedi llunio strategaeth sydd yn cydnabod pwysigrwydd gweithio mewn partneriaeth gyda gofalwyr o bob oedran. Mae'r strategaeth wedi arwain at ddatblygu a chyd gynhyrchu 'cynnig' i ofalwyr, sy'n cynnwys safonau gwasanaeth mae partneriaid yn ymrwymo i'w cyflawni. Byddwn yn lleol dros y misoedd nesaf yn mynd ati i ystyried y strategaeth a llunio cynllun gweithredu i sicrhau ein bod yn ymrwymo yn llawn i'r safonau.
- 4.17 Pwrpas y prosiect **Y Gweithlu a Recriwtio o fewn y Maes Gofal** yma yw sicrhau ein bod yn wir ddeall y broblem recriwtio i'r maes gofal yng Ngwynedd.
- 4.18 Mae llawer yn digwydd o fewn y prosiect gydag amryw o gynlluniau yn ceisio mynd i'r afael o wahanol agweddau i geisio deall y broblem yn well. Byddwch yn ymwybodol o'r prosiect Gofal cartref sydd wedi bod yn weithredol ym

Methesda sydd yn ceisio mynd i'r afael o'r broblem o fewn y maes gofal cartref.

- 4.19 Mae darn o waith hefyd wedi ei gomisiynu i wella ein dealltwriaeth ac adnabod prif negeseuon o ran y maes pobl hyn ac bu i sesiwn ei drefnu ym mis Medi i wella dealltwriaeth aelodau o'r her recriwtio sy'n bodoli yn ogystal â cheisio canfod eu sylwadau a barn ar gyfleoedd ar gyfer y dyfodol.
- 4.20 Mae'r Timau Ardal yn ogystal yn cynnal ymarferiad ar y cyd gyda'n partneriaid i gasglu gwybodaeth am achosion mewn un ardal benodol. Bydd y tîm yn craffu achosion yn fanwl er mwyn dod i ddeall yn well beth yw'r angen o fewn un ardal fechan. Bydd posib yna dod i gasgliad am ddatrysiadau posib.

5. PERFFORMIAD

- 5.1 Fel rwyf eisoes wedi nodi, rwy'n gyfforddus gyda mesurau perfformiad yr Adran, er bod peth gwaith dal ei angen i sicrhau bod y mesurau sydd wedi eu datblygu yn gyflawn ac yn gywir. Rwyf wedi gofyn i'r Adran wneud gwaith pellach ar rhain a byddaf yn sicrhau bod rhain yn fwy pwrpasol i'r dyfodol.
- 5.2 Mae gwaith wedi digwydd i ddatblygu mesurau lechyd Meddwl. Hyderaf y byddaf mewn sefyllfa i adrodd ar rhain yn fy adroddiad nesaf. Mater i ddwys i'ch sylw yw'r diffyg ar draws y Gogledd o seiciatryddion (Doctoriaid s12) yn enwedig yn ardaloedd De Gwynedd ac Arfon. Ar hyn o bryd nid oes cysondeb gofal i unigolion ac mae'r diffyg yn effeithio ar y gofal sydd ar gael i'r rhai sydd yn byw gyda dementia e.e. Mae'r Adran yn adrodd ei fod yn anodd cefnogi pobl sydd a chyflyrau iechyd meddwl yn y gymuned heb y gefnogaeth seiciatryddol. Mae'r mater yma wedi cael ei uchafu gan y Cyfarwyddwr Statudol i'r Bwrdd lechyd a deallaf fod y mater yn derbyn eu sylw, er nad oes ateb tymor byr i'r broblem. Mae trafodaethau yn parhau.
- 5.3 Serch hyn mae nifer o ddatblygiadau positif a chyffroes yn digwydd o fewn y maes lechyd Meddwl. Mae peth pryder am y maes wedi bodoli ers peth amser ond bellach rydym yn gweld datblygiadau sydd gyda'r pwyslais ar ymyrryd yn gynnar a gwaith ataliol yn digwydd. Drwy'r Bwrdd' Law yn Llawn at lechyd Meddwl' a'r tîm lleol mae barbwrs, canolfannau harddwch, siopau trin gwallt ac ati wedi derbyn hyfforddiant sylfaenol mewn iechyd meddwl er mwyn annog sgysiau agored i ddileu'r stigma sy'n gysylltiedig ag iechyd meddwl ond hefyd i gynnig ymateb yn gynnar i unrhyw broblem.
- 5.4 Mae mesurau'r Hwb Diogelu yn awgrymu llithriad yn y perfformiad gyda **chanran cyfeiriadau diogelu oedolion wedi eu cwblhau yn ystod y flwyddyn lle mae'r risg wedi ei reoli yn 85.7%**. Yn ystod y cyfnod mae 5 unigolyn wedi gwrthod ymyrraeth. I'r sawl sydd yn gwrthod ymyrraeth mae'r Adran yn parhau i gynnig cefnogaeth i'r unigolion a'u teuluoedd. Mae **canran o ymholiadau amddiffyn oedolion cwblhawyd o fewn amserlen statudol yn 71%**, bu i'r Adran adrodd mai'r rheswm am y llithriad oedd oherwydd aelod o staff wedi gadael ei swydd. Mae'r Adran yn hyderus bod y gwaith diogelu wedi digwydd ond dim o fewn yr amserlen statudol. Mae aelod newydd wedi ei phenodi i'r rôl fydd yn arwain at well perfformiad i'r dyfodol.

- 5.5 Mae'r uned diogelu wedi craffu achosion yn fanwl dros y 2 flynedd diwethaf ac maent yn cadarnhau nad oes patrwm amlwg i'r math o gamdriniaeth. Mae'r Adran yn nodi bod cyd weithio da rhwng asiantaethau wrth ymateb i unrhyw honiad.
- 5.6 Mae cydnabyddiaeth fod angen adolygu'r modd yr ydym yn adrodd ar fesur ein pwrpas. Mae'r ystadegau presennol yn nodi fod **100%** o unigolion yn gallu **cyflawni'r hyn sydd yn bwysig iddynt**. Nifer fechan o achosion sydd wedi adrodd arnynt yma. Mae grŵp tasg wedi bod yn adolygu ac addasu'r ddogfennaeth asesu ac mae'r ddogfennaeth newydd yn cael eu treialu ar hyn o bryd a bydd fersiwn terfynol yn weithredol o fis yma ymlaen. Mae'r ddogfennaeth newydd yn atgyfnerthu cryfderau unigolion ac wedi symleiddio'r dull o adrodd ar gynnydd ar allbynnau personol. Bydd posib cael adroddiad mwy cywir o'r dogfennau newydd ynghyd a gwybodaeth fanwl ynghylch ac unrhyw angen sydd ddim yn cael ei ddiwallu. Bydd y wybodaeth yma o gymorth i'r arweinydd ddatblygu a gwella cefnogaeth yn y TAC ac yn bwydo i'r asesiad anghenion poblogaeth ar gyfer comisiynu gwasanaethau addas lleol.

6. SEFYLLFA ARBEDION/ARIANNOL

- 6.1 Ers adrodd i'r Cabinet ym mis Medi, mae gwerth y cynlluniau arbedion y flwyddyn 2017/18 sydd ar ôl, ond yn symud yn eu blaen o ran gwireddu, wedi lleihau o £683,240 gyda £222,500 o'r arbedion eisoes wedi eu gwireddu ac £89,000 ar drac i gyflawni'n amserol sydd yn gadael £371,740 eto i'w gwireddu.
- 6.2 O ran cynlluniau 2018/19 mae 89% o arbedion a thoriadau 2018/19 wedi eu gwireddu. Mae'r £70,000 sy'n weddill ar drac i gyflawni'n amserol.
- 6.3 Mae adolygiad diwedd Tachwedd yn dangos bod y gorwariant 'gross' o £486,000 wedi lleihau i £29,000 drwy ddefnyddio grant Lywodraeth Cymru (£457,000).
- 6.4 Mae bygythiadau yng nghyfraniadau gan lechyd (CHC) i'r dyfodol yn ychwanegu at yr her. Mae'r Bwrdd lechyd yn ail asesu holl gynlluniau CHC ac mae peryg bydd lleihad mewn cyfraniadau a throsglwyddo'r gost i awdurdodau lleol. Wrth gwrs, mae risgiau i gynnal pobl ag anghenion uchel ar ben eu hunain o fewn y gymuned ac mae'r mater yma yn derbyn sylw rhanbarthol ac yn ceisio sicrhau mai anghenion pobl sydd yn gyrru penderfyniadau yn hytrach nag arian. Mae sawl her arall ar y gorwel gall olygu bod blwyddyn ariannol nesaf yn heriol iawn.
- 6.5 Mae bwriad gan yr Adran i ddadansoddi yn fanwl gwariant o fewn y maes Darparu a'i gymharu â gwasanaethau eraill. Mae gwaith ar y gweill i adnabod y rhesymau pam bod y tueddiad gorwario yn digwydd. Byddaf yn eich diweddarau chi fel aelodau yn fy adroddiad nesaf.

7. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 7.1 Dim i'w nodi

8. UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

8.1 Barn y Swyddogion Statudol:

i. Y Swyddog Monitro:

Dim sylwadau ynglyn a phriodoldeb.

ii. Y Pennaeth Cyllid:

Cadarnhaf gywirdeb y ffigyrau ariannol a gyflwynir ym mharagraffau 6.1 - 6.3 o'r adroddiad, a cytunaf gyda geiriau'r awdur ym mharagraff 6.4 bod sawl her arall ar y gorwel erbyn 2019/20.

Cytunaf gyda'r bwriad ym mharagraff 6.5 i ddadansoddi gwariant y gwasanaeth Darparu, ymhellach i dueddiad gorwariant cynyddol dros flynyddoedd diweddar.

8.2. Barn yr Aelod Lleol:

8.2.1 Dim yn fater lleol.

8.3. Canlyniad Unrhyw Ymgynghoriad:

8.3.1 Dim i'w nodi.

Atodiadau:

Atodiad 1 Mesurau Perfformiad